

**DEJVID
NIKOLS**

Mi

Prevela
Branislava Radević-Stojiljković

Laguna

Naslov originala

David Nicholls

Us

Copyright © David Nicholls 2014

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Za uspomenu na moga oca
Alana Freda Nikolsa*

Samo ti si me naučila da imam srce – samo ti
si osvetlila dubine moje duše.
Samo ti si mi otkrila mene samoga; bez tvoje pomoći
poznavao bih samo svoju senku – gledao bih je kako
poigrava na zidu
i njene fantazije bih smatrao sopstvenim delima...

Shvataš li sad, najdraža, šta si učinila za mene?
I zar nije zastrašujuća pomisao da je samo nekoliko
beznačajnih slučajnosti moglo sprečiti naš susret?

Natanijel Hotorn, pismo Sofiji Pibodi
4. oktobra 1840.

PRVA KNJIGA

VELIKO PUTOVANJE

PRVI DEO

ENGLESKA

Slatka navika jednog na drugo počela joj je stvarati bore oko usta, linije što su ličile na navodnike – kao da je sve što kaže već ranije rečeno.

Lori Mur, *Agnes od Ajove*

1. Provalnici

Prošlog leta, malo pre no što je naš sin trebalo da ode od kuće u koledž, moja supruga se probudila usred noći.

Najpre sam mislio da me drma zbog provalnika. Otkad smo se preselili na selo, moja žena je uobičajila da se trza čim nešto zaškripi, zapucketa ili zašušti. Trudio sam se da je razuverim. Govorio sam da su to radijatori, da se grede skupljaju i šire, da se čuju lisice. Da, lisice uzimaju laptop – odgovarala je ona – lisice uzimaju ključeve od kola, a mi samo ležimo i slušamo. Na raspolaganju nam je „dugme za slučaj panike“ pored kreveta, ali ne mogu ni da zamislim da ga pritisnem, da alarm ne bi uznemirio nekog – na primer provalnika.

Nisam naročito hrabar čovek, niti sam fizički markantan, ali te noći sam pogledao koliko je sati – malo posle četiri – pa sam uzdahnuo, zevnuo i sišao u prizemlje. Prekoračio sam našeg beskorisnog psa, tapkao iz sobe u sobu, proverio prozore i vrata, a onda se ponovo popeo stepeništem.

„Sve je u redu“, rekao sam. „Verovatno je samo vazduh u vodovodnim cevima.“

„Šta to pričaš?“, reče Koni podižući se da sedne u krevetu.

„Sve je u redu. Ni traga od provalnika.“

„Nisam ništa rekla o *provalnicima*. Rekla sam kako mislim da je naš brak odslužio svoje. Daglase, mislim da želim da te ostavim.“

Ostao sam načas da sedim na ivici kreveta.

„Pa, bar nisu provalnici“, rekoh, ali nismo se nasmejali ni ona ni ja, niti smo zaspali te noći.

2. Douglas Timoti Piteresen

Naš sin Albi će otići iz porodičnog doma u oktobru, a odmah potom će otići i moja žena. Ta dva događaja su mi se činila tako blisko povezana da nisam mogao odoleti pomisli kako bismo – da je Albi pao na ispitima i morao sve ponovo da polaže – imali još jednu dobru bračnu godinu.

Ali pre no što kažem išta više o ovome i o drugim događajima koji su se zbili baš tog leta, trebalo bi da vam ispričam nešto o sebi, da naslikam neki „portret rečima“. Neće dugo potrajati. Zovem se Douglas Piteresen i pedeset četiri su mi godine. Vidite ono zanimljivo drugo „e“ u „Piteresen“? Rečeno mi je da je to nasleđe skandinavskog porekla, od nekog pradede, premda tamo nikad nisam bio niti imam da ispričam išta zanimljivo o Skandinaviji. Skandinavci su tradicionalno plavokosi, lepi, srdačni i nesputani ljudi, a ja nisam ništa od toga, ja sam Englez. Moji roditelji, sad oboje pokojni, odgajili su me u Ipsviču – otac lekar, majka nastavnica biologije. „Douglas“ potiče od njene nostalgične ljubavi prema Daglasu Ferbanksu, holivudskom idolu, što je takođe osetljivo pitanje. Godinama je bilo pokušaja da me zovu „Dag“ ili „Dagi“, ili „Dugi“. Moja sestra Karen,

samozvana vlasnica „velike ličnosti“ Piterzenovih, zove me „Di“, „Veliki Di“, „Dister“ ili „Profesor Di“ – što će mi, tvrdi ona, biti zatvorsko ime – ali nijedan nadimak se nije zadržao i ostao sam Daglas. Uzgred budi rečeno, srednje ime mi je Timoti, ali ono se ne odnosi ni na kog naročito. Daglas Timoti Piterzen. Po obrazovanju sam biohemičar.

Izgled. Kad smo se moja žena i ja tek upoznali i imali potrebu da neprekidno govorimo jedno drugom kakvo ko lice i ličnost ima, i šta *volimo* jedno kod drugoga, i slične uobičajene stvari, jednom mi je rekla da imam „sasvim fino lice“ pa, videvši da sam se razočarao, dodala da imam „mile oči“, šta god to značilo. I to je tačno – imam sasvim fino lice, oči možda „mile“, ali sasvim sigurno smeđe, nos normalne veličine i osmeh koji obeshrabruje fotografе. Šta još da dodam? Jednom se, na nekoj svečanoj večeri, poveo razgovor o tome „ko bi nas igrao u filmu o našem životu“. Bilo je zabavno i mnogo smo se smejali poređenju s raznim filmskim zvezdama i televizijskim ličnostima. Za moju ženu Koni rekli su da liči na jednu manje poznatu evropsku glumicu i dok je ona protestovala – „previše je lepa i glamurozna“, i tako dalje – video sam da je polaskana. Igra se nastavila, ali kad je došao red na mene, zavladała je tišina. Gosti su pijuckali vino i tapkali se po bradi. Svi smo postali svesni muzike u pozadini. Činilo se da ne ličim ni na jednu čuvenu ličnost u svetskoj istoriji – što, pretpostavljam, znači da sam ili jedinstven ili upravo suprotno. „Ko hoće još sira?“, pitao je domaćin, i brzo smo prešli na temu prednosti Korzike nad Sardinijom i slično.

Bilo kako bilo, pedeset četiri su mi godine – jesam li to već rekao? – i imam jednog sina, Albija, s nadimkom Eg,* kome sam odan ali koji me ponekad gleda s čistim, usredsređenim

* Engl.: Egg, jaje. (Prim. prev.)

prezirom, što mene ispunjava takvom tugom i žaljenjem da ostajem bez reči.

Dakle, mala porodica, ponešto i oskudna, i mislim da svako od nas ponekad oseća da je premala i da svako poželi da ima još nekog ko bi amortizovao udarce. Koni i ja smo imali i ćerku, Džejn, ali umrla je ubrzo po rođenju.

3. Parabola

Koliko znam, opšteprihvaćeno je gledište da, bar do određene mere, muškarci s godinama bolje izgledaju. Ako je tako, onda se ta parabola na mene ne odnosi. „Maži se losionom!“, govorila je Koni još otkad smo se upoznali, ali ja bih se pre istetovirao po vratu nego to da radim, pa stoga sada imam ten kao Džaba Hat. Već nekoliko godina izgledam blesavo u majici, mada vodim računa o zdravlju i trudim se da održim kondiciju. Pazim šta jedem kako bih izbegao sudbinu svoga oca, koji je umro od infarkta pre vremena, činilo se. Srce mu je „u suštini eksplodiralo“, rekao je lekar s neumesnim uživanjem. Pa stoga džogiram povremeno i samosvesno, i pritom ne znam šta da radim s rukama. Da ih stavim iza leđa, možda. Ranije sam voleo da igram badminton s Koni, mada se ona često kikotala, ta igra joj je bila „malo šašava“. To je česta predrasuda. Badmintonu nedostaje onaj sjaj skvoša kojim se šepure mladi menadžeri, kao i romantika tenisa, ali i dalje je u svetu najpopularniji sport s reketom, i najbolji igrači su atlete svetske klase, s instinktom ubice. „Loptica može da putuje i do 220 milja na sat“, govorio sam Koni, dok je stajala nagnuta preko mreže. „Prestani da se smeješ!“ „Ali ona ima *peruške*“, rekla je, „i osećam se neprijatno da udaram stvar s peruškama. Kao da sam spljeskala zebu.“ Pa se opet smejala.

I šta još? Za pedeseti rođendan Koni mi je kupila divan trkački bicikl, koji ponekad vozim uličicama s drvoredima, opažajući prirodnu simfoniju i zamišljajući šta bi sudar sa šleperom uradio mome telu. Za pedeset prvi kupila mi je opremu za trčanje, za pedeset drugi trimer za šišanje dlaka u nosu i ušima, predmet koji ne prestaje da me zapanjuje i fascinira, koji mi se uvlači duboko u lobanju kao sićušna kosilica. Podtekst svih tih poklona bio je isti: ne budi inertan, trudi se da ne ostariš, ne uzimaj ništa zdravo za gotovo.

Pa ipak, ne može se poreći – sad sam sredovečan. Sedim dok obuvam čarape, oglašavam se dok ustajem i uznemirujuće sam svestan svoje prostate, osećam je kao orah zaglavljn između guzova. Oduvek su me navodili na to da verujem kako je starenje spor i postepen proces, kao kad glečer mili. A sad shvatam da se dešava odjednom, kao kad sneg pada s krova.

Nasuprot meni, moja žena je, s pedeset dve, isto onako privlačna kao kad smo se upoznali. Da sam to kazao glasno, ona bi rekla: „Daglase, to se samo tako kaže. Niko ne voli bore, niko ne voli sede.“ A ja bih na to odgovorio: „Ali ništa od toga nije iznenađenje. I očekivao sam da te gledam kako stariš još otkad smo se upoznali. Zašto bi me to uznemiravalo? Ja volim to lice, a ne lice dvadesetosmogodišnjakinje ili tridesetčetvorogodišnjakinje ili četrdesettrogodišnjakinje. Bitno je *to lice*.“

Možda bi joj se svidelo to da čuje, ali nikad nisam stigao da kažem glasno. Uvek sam pretpostavljao da ima vremena, a sad, sedeći na ivici kreveta u četiri ujutru, više ne osluškujući ima li provalnika, pomislio sam kako je možda prekasno.

„Koliko dugo...?“

„Već neko vreme.“

„I kad ćeš...?“

„Ne znam. Sigurno ne uskoro, ne dok Albi ne ode od kuće. Kad prođe leto. U jesen, za Novu godinu?“

I konačno: „Mogu li da pitam zašto?“

4. Pre i posle nove ere

Da bi to pitanje i konačni odgovor imali smisla, možda je potreban izvestan kontekst. Instinktivno bih podelio svoj život na dva dela – Pre Koni i Posle Koni, i pre no što podrobno pređem na ono što se desilo toga leta, možda bi koristilo da ispričam kako smo se upoznali. Najzad, ovo je ljubavna priča. U svakom slučaju, u njoj ima ljubavi.

5. „Drugo Ja“

„Usamljen“ je uznemirujuća reč i ne treba se njome olako razbacivati. Od nje je ljudima neprijatno jer priziva raznorazne teže prideve kao što su „tužan“ ili „čudan“. Oduvek sam se sviđao ljudima, cenili su me i poštovali, ali imati malo neprijatelja nije isto što i imati mnogo prijatelja, i nema svrhe poricati da sam bio ako ne baš usamljen a ono bar u većoj meri sam nego što sam želeo u to vreme.

Za većinu ljudi dvadesete godine života predstavljaju nekakav vrhunac društvenosti, doba kad se upuštaju u avanture stvarnog sveta, opredeljuju se za profesiju, vode aktivan i uzbuđljiv društveni život, zaljubljuju se, brljaju sa seksom i drogama. Bio sam svestan da se to događa oko mene. Znao sam za noćne klubove i otvaranje izložbi u galerijama, za svirke i demonstracije; zapažao sam mamurluk, istu odeću

nošenu i sledećeg dana, poljupce u podzemnoj železnici i suze u kantini, ali posmatrao sam sve to kao kroz armirano staklo. Naročito mislim na kasne osamdesete, koje su se činile, i pored nevolja i nereda, kao uzbudljivo vreme. Rušili su se zidovi, i figurativno i doslovno; lice politike se menjalo. Oklevam da to nazovem revolucijom i prikažem kao svitanje zore – u Evropi i na Bliskom istoku bilo je ratova, društvenih nereda i ekonomskog previranja – ali bar su se odlikovali osećajem nepredvidljivosti, osećajem promene. Sećam se da sam mnogo čitao o „drugom letu ljubavi“* u tehnikoloru. Za prvo sam bio premlad, a u vreme drugog završavao sam doktorsku tezu – o interakcijama proteinske RNK s redanjem proteina tokom translacije. „Jedina kiselina u *ovoj* kući je dezoksiribonukleinska“, često sam govorio u laboratoriji,** ali ta šala nikad nije bila cenjena koliko zaslužuje.

Ipak, dok se decenija bližila kraju, mnogo toga se događalo ali drugim ljudima, a ja sam se u sebi pitao hoće li neka promena nastupiti i u mom životu, i kako bih ja na to mogao uticati.

6. *Drosophila Melanogaster*

Berlinski zid je još stajao kad sam se preselio u Balam. Bližio sam se tridesetoj, bio sam doktor biohemije i živio u malom, oskudno nameštenom stanu s velikom otplatom, blizu Haj rouda, i bio obuzet poslom i velikom pravičnošću. Radne

* Naziv za razdoblje 1988–1989. u Britaniji, koje karakteriše pojava esid haus muzike, masovnih rejev žurki i raširene sintetičke droge LSD, velikih sloboda i mešavine dans i psihodelične muzike. (Prim. prev.)

** Kiselina se na engleskom izgovara „esid“, aluzija na drogu LSD. (Prim. prev.)

dane i većinu vikenda provodio sam u proučavanju obične voćne mušice – *drosophila melanogaster* – za postdoktorske studije, posebno koristeći mutagene u klasičnom genetičkom skriningu. To su bila uzbudljiva vremena u izučavanju voćne mušice, razvijali smo oruđa za čitanje genoma i manipulisanje genomima tih organizama, pa je za mene to bilo zlatno doba, ako ne lično a ono profesionalno.

Sad retko nailazim na voćnu mušicu, izuzev u činiji s voćem. U poslednje vreme radim u privatnom, komercijalnom sektoru – moj sin to naziva „zlom korporacijom“ – kao rukovodilac sektora za istraživanje i razvoj, što zvuči kao veliko zvanje, a zapravo znači samo to da mi se više ne dešava da iskusim slobodu i uzbudjenje fundamentalne nauke. Na ovom položaju bavim se organizacionim, strateškim i sve nekim takvim poslovima. Finansiramo univerzitetska istraživanja kako bismo izvukli najviše iz akademske stručnosti, inovacije i entuzijazma, ali sad sve mora da bude „prevodivo“, mora biti praktične primene. Dobro radim svoj posao, uživam u njemu i još uvek odlazim u laboratorije, ali sad sam zaposlen da koordiniram i upravljam mlađim ljudima koji rade onaj posao koji sam ja nekada radio. Nisam nikakav korporativni monstrum, dobro radim taj posao i to mi je donelo uspeh i sigurnost. Ali me ne uzbuđuje kao nekad.

A *zaista* me je uzbuđivalo da satima radim s malom grupom posvećenih, strastvenih ljudi. Ta mi je nauka bila podsticajna, inspirativna i suštinski važna. Ti eksperimenti s voćnom mušicom dovešće, dvadeset godina kasnije, do medicinskih inovacija koje nismo mogli ni zamisliti, ali u to vreme nas je motivisala čista radoznalost, bezmalo osećaj da se igramo. Bilo je užasno *zabavno*, i neću preterati ako kažem da sam voleo svoju profesiju.

To ne znači, međutim, da nije bilo i svetskih novotarija u poslu; kompjuteri su bili ćudljivi i rudimentarni, tek nešto više od glomaznih računara i znatno manje moćni od telefona koji sad imam u džepu, a unošenje podataka bilo je tegobno i iscrpljujuće. Mada je obična voćna mušica nudila mnogo kao eksperimentalni organizam – plodnost, kratak ciklus uzgoja, karakteristična morfologija – malo je nudila na planu ličnosti. Držali smo jednu kao ljubimče u insektoriju u našoj laboratoriji, u zasebnoj tegli s malom prostirkom i nameštajem za kućicu za lutke, i na kraju životnog ciklusa zamenili bismo je drugom. Mada je teško odrediti pol voćne mušice, zvali smo je/ga Brus. Prihvatite to kao arhetipski primer biohemičarskog humora.

Takve male diverzije bile su neophodne jer je anesteziranje populacije *drosophila*, a potom ispitivanje svake pojedinačno uz pomoć fine četkice i mikroskopa, potraga za sićušnim promenama u pigmentaciji oka ili obliku krila, zaista strašno dosadno i neinspirativno. Pomalo kao da ste se latili ogromne slagalice. U početku mislite da će biti zabavno pa uključite radio i skuvate čaj, a onda shvatite da ima previše delića i da su skoro svi nebo.

Stoga sam bio premoren da bih išao na zabavu svoje sestre tog petka uveče. I ne samo umoran već i oprezan, i to iz nekoliko razloga.

7. Navodadžisanje

Bio sam oprezan u pogledu sestrinog kuvanja, jer se bez izuzetka sastojalo od makarona s jeftinim sirom, crnim koliko su izgorele na površini, sa tunjevinom iz konzerve ili nekim slaninastim nadevom što vreba ispod rastopljene kore. Bio

sam oprezan i zato što su mi zabave, naročito one s večerom, uvek izgledale kao nemilosrdne gladijatorske borbe, s lovovim vencima namenjenim najduhovitijim, najuspešnijim i najprivlačnijim gostima, dok tela poraženih leže i krvare na obojenim podnim daskama. Pritisak da se u takvim okolnostima prikažeš u najboljem svetlu bio je toliki da sam se paralisao, što mi se još uvek dešava, ali moja sestra me je uporno primoravala da stalno iznova ulazim u tu arenu.

„Ne možeš do kraja života sedeti kod kuće, Di.“

„Ne sedim kod kuće, gotovo da nikad nisam kod kuće...“

„Samo sediš u toj bednoj rupi, potpuno sam.“

„Nije bedna... Sasvim sam zadovoljan sobom, Karen.“

„Nisi zadovoljan! Nisi! Kako možeš biti zadovoljan, Di? Nisi zadovoljan! Nisi!“

Tačno je da do te februarske noći u mom životu nije bilo mnogo razdraganosti niti pak mnogo razloga za vatromet i skakanje od sreće. Kolege su mi bili dragi, i ja sam bio drag njima, ali najčešće mi se dešavalo da subotom po podne čuvaru Stivu kažem „doviđenja“ i potom da ne progovorim ni reč sve do ponedeljka ujutru, kad ga ponovo pozdravim. „Lep vikend, Daglase?“, pitao bi on. „Oh, miran, Stive, vrlo miran.“ Pa ipak, nalazio sam zadovoljstvo i satisfakciju u poslu, u večerima kviza u pabu jednom mesečno, u pivu s kolegama petkom uveče, pa ako sam povremeno i podozreo da nešto nedostaje – zar se to ne može reći za svakoga?!

Ali ne i za moju sestru. U srednjim dvadesetim godinama, Karen je bila promiskuitetna u prijateljstvu i živela životom kakav su naši roditelji nazivali „umetničkom bulumentom“: s budućim glumcima, dramskim piscima, pesnicima, muzičarima, plesačima, glamuroznim mladim ljudima što se bave nepraktičnim zanimanjima, ostaju budni dokasno, a onda se sastaju i dugo i osećajno ispijaju čaj po čitav radni

dan. Za moju sestru život je bio jedan dugi grupni zagrljaj i činilo se da je na neki mračan način zabavlja da paradira sa mnoom pred svojim mladim prijateljima. Volela je da kaže kako sam preskočio mladost i uskočio pravo u sredovečnost, da sam imao četrdeset tri godine još u majčinoj utrobi, i pretpostavljam da je tačno da nikad nisam iskusio kako je to biti bezbrižan i mlad. Ali zašto je onda toliko navaljivala da dolazim?

„Zato što će tu biti *devojaka*...“

„Devojke? Devojke... Da, čuo sam da se priča o njima.“

„Naročito jedna devojka...“

„Znam za devojke, Karen. Upoznao sam neke i razgovarao s njima.“

„Ali ne kao što je ova. Veruj mi.“

Uzdahnuo sam. Iz nepoznatih razloga, Karen je postala opsednuta time da mi „namešta devojke“, i bavila se time sa zabavnom mešavinom snishodljivosti i prisile.

„Hoćeš da zauvek ostaneš sam? To hoćeš? A? To hoćeš?“

„Nemam nameru da zauvek ostanem sam.“

„A gde onda misliš da upoznaš nekoga, Di? U svom ormaru? Pod kaučem? Uzgajaćeš ih u laboratoriji?“

„Stvarno više ne želim da razgovaram o tome.“

„Kažem ti samo zato što te *volim!*“ Ljubav je Karen alibi za sve vrste nepodnošljivog ponašanja. „Ostaviću za tebe mesto za stolom, a ako ne dođeš, upropastićeš mi večer!“ I to rekavši, prekinula je vezu.

8. Zapečene makarone s tunjevinom

I tako sam te večeri, u njenom stančiću u Tutingu, uhvaćen za ramena i gurnut u skućenu kuhinju, u kojoj je sedelo

šesnaestoro ljudi sabijenih za klimavim stolom na nogarima, namenjenim lepljenju tapeta, gde se na sredini pušila ozloglašena testenina moje sestre, nalik sagorelom meteoritu što miriše na prženu hranu za mačke.

„Čujte me svi! Ovo je moj divni brat Daglas. Budite dobri prema njemu, stidljiv je!“ Moja sestra obožava da uperi prst u stidljive ljude i zaurla: „Stidljiv!“ Čao, zdravo, hej Daglas – pozdravili su me moji takmaci i ja sam se zgrčio na stoličici na sklapanje, između zgodnog bradatog muškarca u crnim pantalonama i prugastom prsluku i jedne izuzetno privlačne žene.

„Ja sam Koni“, rekla je ona.

„Drago mi je što smo se upoznali, Koni“, rekao sam, oštro kao skalpel, i tako sam upoznao svoju ženu.

Neko vreme smo sedeli ćuteći. Razmišljao sam o tome da li da je zamolim da mi doda pastu, ali onda bih morao da jedem, pa sam umesto toga...

„Čime se baviš, Koni?“

„Dobro pitanje“, rekla je ona, mada nije bilo dobro. „Pretpostavljam da sam umetnica. U svakom slučaju, to sam studirala, ali uvek zvuči tako pretenciozno...“

„Uopšte ne zvuči“, odvratio sam i pomislio: *O bože, umetnica*. Da je rekla „molekularni biolog“, niko me ne bi mogao zaustaviti, ali retko sam nailazio na takve ljude, a svakako ne u kući moje sestre. *Umetnica*. Nisam mrzeo umetnost, ali nije mi bilo drago što ništa ne znam o njoj.

„Dakle – akvareli ili ulja?“

Nasmejala se. „Malo je složenije od toga.“

„Hej, i ja sam umetnik!“, rekao je na to onaj zgodni muškarac s moje leve strane, namećući se u razgovor. „Umetnik na trapezu!“

Posle toga nisam mnogo govorio.

Džejk, rutavi muškarac u pripijenim pantalonama i prsluku, bio je cirkuski izvođač koji voli i svoj posao i sebe. Kako sam onda mogao da se takmičim s čovekom koji živi od toga što pobija zakone gravitacije? Stoga sam sedeo čuteći i gledao je krajičkom oka, zapažajući sledeće:

9. Sedam zapažanja o njoj

1. Imala je veoma lepu kosu. Dobro ošišanu, čistu, sjajnu, gotovo veštački crnu, s krajevima očešljanim napred, preko ušiju (krajevi? je l' se tako kaže?) da bi joj uokvirili lepo lice. Nisam baš najvičniji opisivanju frizura, nemam bogat rečnik za to, ali izgledala je pomalo kao filmska zvezda pedesetih, imala je „ono nešto“, kako je govorila moja majka, pa ipak istovremeno i trendi i savremeno. „Trendi“ – slušajte me samo! Bilo kako bilo, osećao sam miris šampona i miris nje dok sam tamo sedeo, ne zato što sam joj njuškao za vratom kao neki jazavac, nikad to ne bih uradio, već zato što je sto bio stvarno mali.
2. Koni je slušala. Za moju sestru i njene prijatelje razgovor je značio samo da čekaš svoj red da govoriš, ali Koni je pažljivo slušala našeg umetnika na trapezu, držala je ruku na obrazu, s malim prstom u uglu usana. Uzdržana, mirna, zračila je spokojnom inteligencijom. Bila je usredsređena ali ne i sasvim nekritična, kao da se malo zabavlja. Taj stav je zadržala i tokom čitavog našeg braka.
3. Iako sam mislio da je slatka, nije bila najprivlačnija žena za stolom. Znam da ljudi tradicionalno opisuju prvi susret s voljenom osobom tako što kažu da je zračila specijalnim sjajem; „Lice joj je obasjavalo sobu“, ili: „Nisam mogao da odvojim pogled od nje.“ U stvari, mogao sam i odvojio

sam pogled od nje i rekao bih da je, bar u uobičajenom smislu te reči, bila možda treća žena po lepoti u prostoriji. Koliko god da se hvalila „velikom ličnošću“, moja sestra je volela da se okruži izuzetno „kul“ ljudima, a to što su „kul“ uglavnom nije išlo zajedno s ljubaznošću i ti ljudi su zapravo često bili zapanjujuće okrutni i pretenciozni idioti, što je za moju sestru bilo mala cena u poređenju s njihovim glamurom. I tako, premda je te večeri u stanu bilo mnogo privlačnih ljudi, imao sam sreću da sedim pored Koni, iako na prvi pogled nije bila ni iskričava, ni blistava, niti bilo šta slično.

4. Imala je veoma prijatan glas – dubok, miran, pomalo promukao, s izraženim londonskim naglaskom. To je s godinama izgubila, ali tad je pomalo gutala suglasnike. To bi inače moglo biti pokazatelj staleža iz kog potiče, ali ne i u krugu moje sestre. Jedan od njenih kokni prijatelja govorio je kao da drži tezgju na pijaci, iako mu je otac bio biskup Bata i Velsa. Koni je postavljala iskrena, inteligentna pitanja, koja su uprkos tome imala blago ironičan, šaljiv prizvuk. „Jesu li klovnovi i u stvarnom životu isto tako smešni kao na pozornici?“ – i slično tome. Glas joj je nagonski imao ritam komičarke i posedovala je dar da bude smešna bez smejanja, na čemu sam uvek zavelo ljudima. Kad se, u retkim prilikama, šalim u društvu, ja pravim grimase kao uplašena šimpanza, ali Koni je uvek bila, i još jeste, mrtva hladna. „Dakle“, pitala je, s licem kao maska, „kad letiš kroz vazduh ka partneru, da li ikada dođeš u iskušenje da baš u poslednjem trenutku uradiš ovo?“ – pa je dodirnula palcem nos i zalepršala ostalim prstima, a ja sam pomislio kako je sjajna.
5. Dosta je pila, dopunjavala je čašu pre nego što je isprazni, kao da se brine da će nestati vina. Piće nije imalo vidnog

dejstva osim možda malo izraženije pažnje u razgovoru, kao da iziskuje veću koncentraciju. Koni je pila veselo, i kao da namerava da natpije ostale dok ne popadaju pod sto. Delovala je zabavno.

6. Imala je stila. Nije bila pompezno obučena, ali je sve bilo *kako treba*. Tadašnja moda je bila izrazito komotna i „vrećasta“, pa su gosti za stolom odavali utisak kao da su mališani obučeni u majice roditelja. Koni je, nasuprot tome, bila uredna i doterana, u staroj odeći (za koju sam tek kasnije saznao da se zove „vintidž“), krojenoj po meri pa je lagodno isticala njene – žao mi je, izvinjavam se, ali to ne mogu da zaobiđem – njene „obline“. Bila je pametna, originalna, ispred ostalih, ali istovremeno i staromodna kao neka junakinja iz crno-belih filmova. A ja sam, nasuprot tome, odavao utisak koji nije nikakav utisak. Moja garderoba je u to vreme varirala na skali od smeđesive do sive, u bojama svih vrsta lišajeva, i kladim se da sam nosio mrke platnene pantalone. U svakom slučaju, kamuflaža je delovala jer...
7. Tu ženu pored sebe uopšte nisam zanimao.

10. Odvažni mladi čovek na letećem trapezu

A i zašto bih je zanimao? Džejk umetnik na trapezu bio je čovek koji gleda smrti u lice, dok sam ja uveče uglavnom piljio u lice televizora. A ovo nije bilo kakav cirkus, nego *pank* cirkus, koji pripada nju vejev cirkusu, gde se žonglira motornim testerama i gde pale bubnjeve s naftom pa neprestano udaraju po njima. Cirkus je sad seksi; slonovi što igraju zamenjeni su golim akrobatama što se vezuju u čvor, ultranasiljem i – kako je objasnio Džejk – „nekom

vrstom anarhične, postapokaliptične estetike kao iz *Pobesnelog Maksa*.“

„Hoćeš da kažeš da klovnovi ne voze ona kola s kojih otpadaju točkovi?“, upitala je Koni, kamenog lica.

„Ne, jebote! Ovdje kola *eksplodiraju!* Sledeće nedelje izvodimo na Klapam komonu – nabaviću vam karte pa oboje dođite.“

„Oh, mi nismo zajedno“, rekla je ona, pomalo prebrzo. „Upravo smo se upoznali.“

„Ah!“ Džejk je klimnuo glavom kao da hoće da kaže „razumljivo“. Nastala je trenutna pauza pa sam, da ispunim prazninu, upitao:

„Reci mi šta misliš, kao umetnik na trapezu, zar nije teško dobiti pristojno osiguranje?“

Stepen učestalosti varira, ali ponekad govorim stvari koje ni meni nemaju smisla. Možda sam hteo da se našalim. Možda sam se nadao da ću parirati Koninom lakonskom stilu podizanjem obrve i uzdržanim smeškom. Ako je i bilo tako, nije naišlo na odziv, jer se Koni nije nasmejala, samo je sipala još vina.

„Ne, zato što im ne kažem“, rekao je Džejk razmetljivo buntovnički, što je bilo vrlo anarhično, ali neka ti je sa srećom svaki budući zahtev, rmpalijo. Pošto sam skrenuo razgovor na osiguravajuće premije, poslužio sam se zapečenom pastom s tunjevinom i opekao Koni po nadlanci masnim nitima istopljenog čedra, vrućeg kao lava. Dok ih je ona skidala s ruke, Džejk se vratio svome monologu, protežući se preko mene da dohvati piće. U meri u kojoj sam ikada razmišljao o umetnicima na trapezu, zamišljao sam ih više kao skliske i plećate ljude poput Berta Lankastera, glatke i namazane briljantinom, u trikoima. Džejk je bio žestok, prekriven gustim maljama boje košarkaške lopte, ali

ipak neporecivo zgodan, markantnih crta, sa istetoviranim keltskim simbolom na bicepsu, s klupkom zamršene riđe kose skupljene u punđu masnom gumicom. Dok je govorio – a govorio je mnogo – sebao je očima na Koni gledajući pravo kroz mene, pa sam morao da prihvatim da prisustvujem otvorenom zavodjenju. Kao gubitnik, posegao sam za najobičnijom salatom. Izdašno je začinjavajući sirćetom i uljem za kuvanje, moja sestra je posedovala redak kulinarski dar da pripremi salatu koja ima ukus na kesu čipsa.

„U onom trenutku kad si u vazduhu“, rekao je Džejk istežući se ka tavanici, „kad padaš ali gotovo letiš – ni sa čim se ne može porediti. Pokušavaš da ga zadržiš, ali on je... prolazan. Kao kad pokušavaš da zadržiš orgazam. Znaš li taj osećaj?“

„Da li znam?“, reče Koni, mrtva hladna. „Pa upravo ga doživljam.“

Grohotom sam se nasmejao na to, a Džejk mi je uzvratio namrgođenim pogledom te sam mu brzo ponudio zdelu s otrovno kiselom salatom. „Hoće li neko ajsberg salatu? Ajsberg salata?“

11. Hemikalije

Zapečena pasta s tunjevinom je na silu progutana, kao vruća glina, a Džejkov monolog se nastavio sve do „slatkog“, nečeg što je trebalo da budu višnje s kremom, ukrašene s dovoljno šlaga iz konzerve, čokoladnih i gumenih bombonica da dobiješ drugi tip dijabetesa. Koni i Džejk su se sad naginjali preko mene, vazduh među njima bio je pun feromona i polje erotske sile je guralo moju stolicu sve dalje i dalje od stola na nogarima, sve dok se nisam obreo u predsoblju s biciklima

i gomilama telefonskih imenika. Mora da je Koni u jednom trenutku to primetila jer se okrenula ka meni i upitala:

„A ti, Danijele, čime se ti baviš?“

Danijel je bilo prilično blizu. „Pa, ja sam naučnik.“

„Da, rekla mi je tvoja sestra. Kaže da si doktor. U kojoj disciplini?“

„Biohemija, ali trenutno izučavam *drosophilu*, voćnu mušicu.“

„Nastavi.“

„Da nastavim?“

„Reci mi nešto više o tome“, reče ona. „Osim ako nije poverljivo.“

„Nije, nego ljudi obično ne traže više. Pa, kako da... dakle, koristimo hemijske agense da izazovemo genetsku mutaciju...“

Džejk je glasno zastenjaio, a ja sam osetio kako me je nešto okrnulo po obrazu dok se protezao da uzme vino. Kad čuju reč „naučnik“, neki ljudi odmah zamisle nekog ludaka s pomahnitalim očima, u belom mantilu, ili pak neku fanatičnu organizaciju iz filmova o Džejsmu Bondu. Očigledno je takav slučaj bio i s Džejkom.

„*Mutacija?*“, rekao je Džejk ogorčeno. „Zašto bi neko mutirao voćnu mušicu? Jadnica, zašto je ne ostavite na miru?“

„Pa, u suštini nema ničeg neprirodnog u mutaciji. To je samo druga reč za evol...“

„Mislim da je pogrešno čačkati prirodu.“ Sad se obraćao svima za stolom. „Pesticidi, fungicidi... mislim da je sve to jedno zlo.“

Kao hipoteza, to je zvučalo neverovatno. „Nisam siguran da hemijsko jedinjenje samo po sebi može biti zlo. Može biti neodgovorno i lakomisleno upotrebljeno, i to nažalost ponekad jeste...“

„Jedna moja prijateljica ima plac s baštom u Stouk Njuingtonu; sve je potpuno organsko i hrana joj je sjajna, apsolutno sjajna...“

„Siguran sam da jeste. Ali verujem da u Stouk Njuingtonu nema najezdi skakavaca, ni suše svake godine, niti ispošćenog zemljišta...“

„Šargarepa treba da ima ukus na šargarepu!“, uzviknuo je, bez ikakve veze s raspravom.

„Izvini ali ne razu...“

„Hemikalije. Sve su to hemikalije!“

Ponovo nelogično. „Ali... sve je hemija. Sama šargarepa je sačinjena od hemije, salata isto tako. Ova naročito. I ti si, Džejk, sav od hemije.“

Džejk je izgledao uvređeno. „Ne, nisam!“, rekao je, a Koni se nasmejala.

„Žao mi je“, rekoh, „ali jesi. Sačinjen si od šest glavnih elemenata, od šezdeset pet procenata kiseonika, osamnaest procenata ugljenika, deset procenata...“

„Sve je to zato što ljudi pokušavaju da gaje jagode u pustinji. Kad bismo svi jeli naše lokalne proizvode, prirodno odgajene bez svih tih hemikalija...“

„To zvuči lepo, ali ako ti je zemljište siromašno osnovnim gradivnim materijama, ako ti porodica gladuje zbog lisnih vaši ili gljivica, dobro bi ti došlo malo tih zlih hemikalija.“ Ne sećam se šta sam još rekao. Strasno sam voleo svoj posao, smatrao sam da je vredan i koristan, a u svemu je, osim idealizma, i ljubomora sigurno igrala ulogu. Malo sam više popio i, pošto su se prema meni cele večeri odnosili snishodljivo i ignorisali me, nisam bio baš prijateljski raspoložen prema suparniku, koji je spadao u ljude što veruju da lek za bolest i glad počiva u dužim i boljim rok koncertima.

„Ima dovoljno hrane da se nahrani ceo svet, samo je sve u pogrešnim rukama.“

„Da, ali za to nije kriva nauka! To su politika i ekonomija! Nauka nije odgovorna ni za sušu ni za glad ni za bolest, ali sve se to dešava, i tu onda nastupa nauka. Naša je dužnost da...“

„Da nam date još malo diditija? Još talidomida?“ Činilo se da je Džejk naročito zadovoljan ovim poslednjim udarcem, pa je uputio publici lep, širok osmeh, oduševljen što mu je tuđa nesreća omogućila dragocen argument u raspravi. To su bile strašne tragedije, ali nisam smatrao da su se dogodile mojoj krivicom ili krivicom mojih kolega – koji su svi odgovorni, humani i pristojni ljudi, etični i društveno svesni. Osim toga, ti slučajevi su bili anomalije u poređenju sa izuzetnim dostignućima koje nam je nauka podarila, i imao sam vrlo jasnu sliku sebe samoga, visoko, visoko u senkama na vrhu, kako ludački sečem konopac perorezom.

„Šta bi se desilo“, zapitao sam se glasno, „kad bi ti pao s trapeza, daleko bilo, slomio noge i dobio ozbiljnu infekciju? E, u toj situaciji bih voleo, Džejk, da stojim kraj tvoje postelje, sa antibioticima i analgeticima van tvog domašaja, i da ti kažem: 'Znam da si u agoniji, ali ne mogu ovo da ti dam, jer, znaš, sve su to hemikalije koje su napravili naučnici. Žao mi je, ali moraću da ti amputiram obe noge. Bez anestetika!'“

12. Tišina

Zapitao sam se da se nisam malo preigrao. U nadi da ću zvučati strastveno, ispalo je da sam izgubio kontrolu nad sobom. Bilo je zlobno to što sam rekao, a niko ne voli zlobu za večerom, bar ne otvorenu zlobu, a najmanje moja sestra,